

УДК 34

*О. В. Бондар,
здобувач Національного університету «Одеська юридична академія»*

УНІФІКАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У СФЕРІ МОРСЬКОГО ТРАНСПОРТУ ЯК ПРОВІДНИЙ НАПРЯМОК ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕДУР ЇХ НАДАННЯ

*O. V. Bondar,
the applicant of National University "Odesa Law Academy"*

HARMONIZATION OF ADMINISTRATIVE SERVICES IN THE FIELD OF MARITIME TRANSPORT AS THE LEADING DIRECTION OF IMPROVEMENT OF THE PROCEDURES FOR THEIR PROVISION

*О. В. Бондарь,
соискатель Национального университета «Одесская юридическая академия»*

УНИФИКАЦИЯ АДМИНИСТРАТИВНЫХ УСЛУГ В СФЕРЕ МОРСКОГО ТРАНСПОРТА КАК ВЕДУЩЕЕ НАПРАВЛЕНИЕ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРОЦЕДУР ИХ ПРЕДОСТАВЛЕНИЯ

Стаття присвячена формуванню наукового підходу щодо уніфікації процедур надання адміністративних послуг у сфері морського транспорту та розробці базових пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства. Вказано про доцільність прийняття єдиного нормативно-правового акту «Про стандарти та регламенти надання адміністративних послуг», на підставі якого будуть затверджуватися Стандарти та Регламенти надання окремих послуг, зокрема, у сфері морського транспорту. Звернено увагу на питання здійснення громадського контролю за діяльністю суб'єктів публічної адміністрації щодо надання адміністративних послуг. Зазначено про необхідність розробки та прийняття загального закону з питань організації та здійснення громадського контролю в Україні.

The article is devoted to the formation of a scientific approach to the unification of procedures for the provision of administrative services in the field of maritime transport and the development of the basic proposals for the improvement of the current legislation. Indicate the advisability of adopting a single legal act on standards and regulations the provision of administrative services, on the basis of which will be approved standards and Regulations providing specific services, in particular in the field of maritime transport. Drawn attention to the question of the implementation of public control over the activity of subjects of public administration to provide administrative services. Stated about the need for the development and adoption of a general law on organization and implementation of public control in Ukraine.

Статья посвящена формированию научного подхода к унификации процедур предоставления административных услуг в сфере морского транспорта и разработке базовых предложений по совершенствованию действующего законодательства. Указана

целесообразность принятия единого нормативно-правового акта «О стандартах и регламентах предоставления административных услуг», на основании которого будут утверждаться Стандарты и Регламенты предоставления отдельных услуг, в частности, в сфере морского транспорта. Обращено внимание на вопрос общественного контроля за деятельностью субъектов публичной администрации по предоставлению административных услуг. Указано о необходимости разработки и принятия общего закона по вопросам организации и осуществления общественного контроля в Украине.

Ключові слова: адміністративна послуга, процедура, морський транспорт, стандарт, регламент, громадський контроль.

Keywords: administrative service, procedure, maritime transport, standard, regulation, public control.

Ключевые слова: административная услуга, процедура, морской транспорт, стандарт, регламент, общественный контроль.

Постановка проблеми. Необхідність вирішення проблеми уніфікації процедур надання адміністративних послуг у сфері морського транспорту обумовлена чинниками стратегічного, соціально-правового та економічного характеру. Стратегічні чинники стосуються забезпечення діяльності публічної адміністрації стратегічному вектору дотримання принципу «людиноцентризму», пріоритету інтересів громадян, що впливає з приписів ст.3 Конституції України, де визначено, що «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [1]. Чинники соціально-правового характеру стосуються гарантування ефективності законодавства щодо надання адміністративних послуг взагалі і у вказаній сфері, зокрема та, як наслідок – підвищення рівня довіри громадян до владних суб'єктів, уповноважених надавати такі послуги. Економічні чинники відображають дію принципу економічності і оперативності процедур надання адміністративних послуг у сфері морського транспорту, що створює умови зменшення витрат часу і зусиль, що витрачаються задля отримання необхідного дозвільного документу.

Певні заходи щодо уніфікації процедур надання адміністративних послуг вже були здійснені. Разом з тим, складність уніфікації обумовлена не тільки розгалуженістю предмету надання адміністративних послуг, але й проблемами, пов'язаними із триваючими трансформаційними перетвореннями у діяльності суб'єктів публічної адміністрації, уповноважених надавати такі послуги, починаючи зі змін власне організаційної побудови відповідної системи суб'єктів, завершуючи формами їх діяльності, засобами і заходами, за допомогою яких така діяльність здійснюється.

Огляд останніх публікацій. Актуальність проблеми уніфікації процедур надання адміністративних послуг у сфері морського транспорту визначає необхідність формування пропозицій щодо теоретико-правової моделі належних адміністративних процедур. Така модель впливає з наукових напрацювань провідних вчених у галузі адміністративного права: В.Б. Авер'янова, Д. М. Бахраха, Ю.П. Битяка, І.П. Голосніченка, Є.В. Додіна, С.В. Ківалова, В.К. Колпакова, А.О. Селіванова та інших. Останнім часом на рівні монографії, присвяченої проблемі визначення і характеристики сутності адміністративної послуги, здійснили науковий аналіз О.М. Буханевич [2], Ж.В. Завальна [3], В.В. Петювка [4] та інші дослідники. Методологія адміністративного права, сформована і презентована у наукових роботах названих та інших вчених є тією базою, на яку спирається аналіз прикладної проблеми уніфікації процедур надання адміністративних послуг у сфері морського транспорту.

Мета статті полягає у формуванні наукового підходу щодо уніфікації процедур надання адміністративних послуг у сфері морського транспорту та розробці базових пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства.

Викладення основного матеріалу. Опрацювання світового досвіду надання державних (адміністративних) послуг, в тому числі у сфері морського транспорту, таких країн як ФРН, Болгарія, Сінгапур, США, Швеція, Нідерланди, Японія та деяких держав, в яких відбуваються соціальні трансформації, доводить перспективність інформатизації як концептуального напрямку розвитку надання державних, в тому числі й адміністративних послуг, а також проведення заходів щодо оптимізації порядку їх надання [5; 6; 7; 8; 9 та інші]. Зокрема, вказувати про необхідність про можливість прийняття єдиного нормативно-правового акту «Про стандарти та регламенти надання адміністративних послуг», на підставі якого будуть затверджуватися Стандарти та Регламенти надання окремих послуг, зокрема, у сфері морського транспорту.

У зв'язку із зазначеним, доречно вказати про наказ Міністерства економіки України від 12.07.2007 №219 «Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення стандартів адміністративних послуг», який передбачав вимоги до відповідних стандартів, критерії оцінки якості надання адміністративних послуг та інформування щодо стандарту та порядку надання адміністративної послуги. Цей нормативно-правовий акт втратив чинність, згідно з наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 23 грудня 2013 року №1523 [10], проте його положення не втрачають актуальності і можуть бути наведені у контексті виділення правових вимог, яким повинні відповідати стандарти і регламенти надання адміністративних послуг у сфері морського транспорту. Так, стандарт має включати вимоги, що забезпечують необхідний рівень доступності і якості адміністративної послуги в цілому, а також на кожному етапі її надання, включаючи внесення запиту про надання адміністративної послуги, його оформлення і реєстрацію, очікування надання адміністративної послуги, її одержання, контроль за якістю адміністративної послуги. У свою чергу, стандарт повинен: забезпечувати мінімізацію витрат часу та інших ресурсів одержувача; передбачати можливість звернення із запитом до адміністративного органу у письмовій та/або усній формі, а також з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; забезпечувати мінімізацію дій одержувача та кількості документів, що ним надаються; закріплювати вимірювані вимоги до якості і доступності адміністративної послуги; враховувати думку та інтереси одержувача.

Отже, в цілому слід зробити висновок, що виклад положень стандарту надання адміністративних послуг у сфері морського транспорту повинен бути доступним для розуміння одержувача, відповідати послідовності дій з надання адміністративної послуги і супроводжуватися прикладами і схемами, що пояснюють порядок надання адміністративної послуги. Надання адміністративної послуги з використанням інформаційно-комунікаційних технологій не повинне скорочувати можливості її одержання іншими способами.

Особливо важливим при наданні адміністративних послуг у сфері морського транспорту є дотримання показників, які повинні визначати рівень задоволення потреб та інтересів одержувача, професійність діяльності адміністративних органів.

Зважаючи на це, оцінка якості надання адміністративної послуги у сфері морського транспорту повинна здійснюватися на основі таких критеріїв. Насамперед, слід виділити критерій отримання набувачем (отримувачем) адміністративної послуги очікуваного результату. При цьому у випадку законної, обгрунтованої та своєчасної відмови у наданні послуги набувач адміністративної послуги не може визначити негативною якість надання послуги. Наступним встановлено критерій отримання адміністративної послуги її набувачем (отримувачем) у строк, передбачений чинним законодавством. При цьому не допускаються зволікання та додаткові вимоги надання документів, що не визначені чинним законодавством. Дотримання процедурних строків надання адміністративної послуги означає врахування особливостей предмету надання. Третім вказано критерій доступності адміністративної послуги, що передбачає надання адміністративної послуги у спосіб, найбільш зручний для набувача (отримувача) такої послуги. Вимогу доступності адміністративної послуги доцільно сприймати з позицій реалізації конституційних прав на володіння, користування і розпорядження своєю власністю (ст.41 Конституції України), на підприємницьку діяльність (ст.42 Конституції України); на працю (ст.43 Конституції України); на безпечне для життя і здоров'я довкілля (ст.50 Конституції України). Із критерієм доступності пов'язаний критерій зручності надання адміністративної послуги, що означає наявність правової можливості набувача (отримувача) адміністративної послуги обрати спосіб отримання із мінімальними витратами часу та зусиль. Так, способами набуття адміністративних послуг у сфері морського транспорту можуть бути письмове чи усне звернення до суб'єкту надання, направлення заяви про надання адміністративної послуги засобами електронних комунікацій, дотримання принципу «єдиного вікна» при наданні адміністративної послуги, мінімізація кількості проміжних інстанцій, до яких необхідно звернутись задля того, щоб отримати послугу тощо. Серед критеріїв якості надання адміністративних послуг у сфері морського транспорту слід виділити критерій відкритості, відповідність якому передбачає визначення міри і ступеню оперативності отримання інформації про особливості надання адміністративної послуги; наявності правової можливості отримання якнайшвидшого доступу до сервісів, які пов'язані із реалізацією процедур надання адміністративної послуги; недопущення фактів штучного приховування інформації про процедури надання адміністративної послуги та суб'єктів її надання – уповноважених посадових осіб, відомостей про графік прийому громадян, контактні номери засобів зв'язку тощо. Наступний критерій оцінки якості адміністративної послуги – повага до набувача (отримувача) послуги, що передбачає відповідність поведінки суб'єктів надання адміністративної послуги вимогам службової етики, створення зручних умов для набувача (отримувача) адміністративної послуги, недопущення випадків принизливого, образливого відношення до набувача (отримувача) послуги тощо. Із вищезазначеними критеріями доступності, поваги до набувача послуги безпосередньо пов'язаний критерій професійності суб'єкта надання адміністративної послуги, зміст якого розкривається через професійну компетентність, яка визначається не тільки відповідністю суб'єкта надання адміністративної послуги – посадової особи формальним вимогам до рівня його кваліфікації, але і діями, пов'язаними із наданням адміністративної послуги, здійсненими на підставі глибокої обізнаності у специфіці процедур надання.

Дослідження питання про уніфікацію процедур надання адміністративних послуг у сфері морського транспорту пов'язане із необхідністю формування ефективних запобіжників виникнення корупційних

ризиків. У такому значенні застосовується громадський контроль за діяльністю суб'єктів публічної адміністрації щодо надання адміністративних послуг, оскільки в розвинених країнах світу громадський контроль розглядається в якості необхідної, а подекуди й обов'язковою основою демократії, визнається одним із найголовніших способів реалізації права приватних осіб на участь в управлінні державними справами. Цей висновок прямо впливає з низки важливих міжнародних документів. Так, наприклад, Європейська хартія місцевого самоврядування встановлює, що право громадян на участь в управлінні державними справами є одним з демократичних принципів, які поділяються усіма державами-членами Ради Європи [11]. Поряд із викладеним необхідно вказати про Рекомендацію Комітету міністрів Ради Європи «Про місцеві громадські служби і права користувачів їхніх послуг», де зазначено, що всі служби, які надають соціальні та адміністративні послуги, з погляду задоволення потреб користувачів піддаються періодичному оцінюванню з наступним публічним обговоренням підсумків цього оцінювання [12].

Необхідною передумовою громадського контролю в розвинених країнах світу, як справедливо наголошується в літературі [13, с. 5], є запровадження у сферу діяльності суб'єктів публічної влади принципу прозорості її функціонування. Зазначений принцип поєднує в собі, з одного боку, обов'язок публічної влади забезпечувати доступ приватним особам до будь-яких ресурсів та будь-якої інформації, яка знаходиться в розпорядженні її представників, а з іншого – право приватних осіб зажадати цієї інформації або відповідних пояснень від названих суб'єктів.

Принцип прозорості функціонування (в нашому випадку) публічної адміністрації є складним утворенням, у межах якого можуть бути виділені дев'ять підпринципів, або вимог, які обов'язково мають бути забезпеченими (виконаними) на шляху до забезпечення прозорості функціонування публічної влади. До таких підпринципів (вимог) відносяться: принцип максимального розкриття; обов'язок оприлюднення; стимулювання відкритості уряду; обмежена сфера винятків; спрощена процедура доступу до інформації; витрати; відкриті засідання; розкриття інформації створює прецедент (оприлюднення має перевагу); захист інформаторів [13, с. 8–11].

Зміст названих вище складових елементів принципу прозорості функціонування суб'єктів публічної адміністрації дозволяє зробити висновок про те, що саме на їх підґрунті і було сформульовано основні форми (види) громадського контролю, які нині з успіхом застосовуються громадськістю в розвинених країнах Америки та Європи. Принагідно з викладеним зазначимо, що громадський контроль у зазначених державах доволі часто розглядається через призму інституту демократії участі, під яким розуміється процес, що виносить на перший план широку і тривку участь виборців у політичній системі. Слід зазначити, що фундаментальна роль демократії участі полягає не в тому, щоб замінити собою представницьку демократію, засновану на засадах поділу влади, багатопартійної системи та вільних виборів, а, скоріше, в тому, щоб доповнити її та в такий спосіб зробити більш функціональною [14, с. 135].

В цьому напрямку слід зазначити, що з метою сприяння врахуванню громадської думки під час формування та реалізації державної політики у сфері безпеки на морському та річковому транспорті, відповідно до Порядку проведення консультацій з громадськістю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 року № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» (зі змінами в редакції від 14 травня 2015 року № 301) [15], Укрморрічінспекцією було розроблено та розміщено у підрозділі «Консультації з громадськістю» розділу «Публічність» офіційного веб-сайту Укрморрічінспекції Орієнтовний план проведення консультацій з громадськістю Державної інспекції України з безпеки на морському та річковому транспорті на 2014 рік. Також на цій сторінці регулярно оновлювалась інформація щодо діяльності Громадської ради при Укрморрічінспекції, за звітний період оприлюднені 41 інформаційне повідомлення. На виконання протокольних рішень Громадської ради при Укрморрічінспекції забезпечується наповнення інформаційних стендів відомостями, що корисні та необхідні громадянам та їх об'єднанням під час взаємодії з Укрморрічінспекцією. Інформування громадськості та засобів масової інформації щодо діяльності Громадської ради при Укрморрічінспекції здійснювалось також через водно-моторний інформаційний портал громадської організації «Спілка човнярів Київщини», журнал «Морський інформаційний бюлетень» та газету «Робітник моря» Федерації морських професійних спілок України [16].

Державною службою України з безпеки на транспорті на офіційному сайті розміщено інформацію щодо консультацій з громадськістю, у межах якої надано інформацію про форми таких консультацій (електронні консультації, публічні громадські обговорення), контактні дані уповноваженого структурного підрозділу, орієнтовні плани проведення консультацій [17].

В цілому можна зробити висновок, що однією з основних ідей, покладених у підґрунтя розвитку інституту громадського контролю, має бути наступна: жодна сфера функціонування суб'єктів публічної влади, у тому числі, у сфері морського транспорту, не може бути вилучена з-під громадського контролю. Дана теза має знайти закріплення, відповідно, і на рівні національного законодавства, яке повинно зазнати ґрунтового оновлення, спрямованого, насамперед, на розробку та прийняття загального закону з питань організації та здійснення громадського контролю в Україні.

Висновки. Отже, доцільне прийняття єдиного нормативно-правового акту «Про стандарти та регламенти надання адміністративних послуг», на підставі якого будуть затверджуватися Стандарти та Регламенти надання окремих послуг, зокрема, у сфері морського транспорту. Стандарти та Регламенти надання окремих послуг, зокрема, у сфері морського транспорту дозволять уникнути нагромадження

надмірної кількості регламентів та різних підходів до їх структурних складових. Стандарт має включати вимоги, що забезпечують необхідний рівень доступності і якості адміністративної послуги в цілому, а також на кожному етапі її надання, включаючи внесення запиту про надання адміністративної послуги, його оформлення і реєстрацію, очікування надання адміністративної послуги, її одержання, контроль за якістю адміністративної послуги.

Звернено увагу на питання здійснення громадського контролю за діяльністю суб'єктів публічної адміністрації щодо надання адміністративних послуг, оскільки в розвинених країнах світу громадський контроль розглядається в якості необхідної, а подекуди й обов'язковою основою демократії, а тому жодна сфера функціонування суб'єктів публічної влади, у тому числі, і сфера морського транспорту, не може бути вилучена з-під громадського контролю. Дана теза має знайти закріплення, відповідно, і на рівні національного законодавства, яке повинно зазнати ґрунтовного оновлення, спрямованого, насамперед, на розробку та прийняття загального закону з питань організації та здійснення громадського контролю в Україні.

Таким чином запропонований науковий підхід щодо уніфікації адміністративних процедур у сфері морського транспорту передбачає охоплення умовно двох складових. Першу складову можна назвати «процедурною», оскільки вона містить пропозицію щодо необхідності розробки і прийняття уніфікованих вимог до процедур надання адміністративних послуг, які мають бути закріплені на рівні закону і стосуватись необхідних стандартів та регламентів. Ці уніфіковані вимоги мають бути покладені в основу побудови нормативних актів, якими визначатимуться процедури надання адміністративних послуг у окремих сферах. Друга складова – «забезпечувальна» - охоплює гарантії законності процедур надання адміністративних послуг взагалі та у сфері морського транспорту, зокрема, однією з яких виступає громадський контроль.

Список літератури.

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР// Офіційний вісник України. — 2010. — № 72/1 (01.10.2010). — Ст. 2598 (із змінами)
2. Буханевич О.М. Адміністративні послуги в Україні: засади надання та шляхи вдосконалення: монографія/ О.М. Буханевич. — Хмельницький: «Поліграфіст», 2017. — 392с.
3. Завальна Ж. В. Адміністративні послуги як функція органів місцевого самоврядування: моногр. / Ж. В. Завальна, О. О. Ільницька. — Суми: «ПоліГраф», 2012. — 188 с.
4. Петьовка В.В. Надання адміністративних послуг в Україні: теорія і практика : Монографія / В.В. Петьовка. — К. : Логос, 2014. — 214 с.
5. Адміністративна процедура та адміністративні послуги : зарубіжний досвід і пропозиції для України / уклад. В. П. Тимошук. — К. : Факт, 2003. — 496 с.
6. О реформе системы государственного управления Республики Казахстан: Указ Президента Республики Казахстан от 6 августа 2014 года № 875 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31587233
7. Положение государственного учреждения «Комитет транспорта Министерства по инвестициям и развитию Республики Казахстан»: Приложение 1 к приказу и.о. Министра по инвестициям и развитию Республики Казахстан от 17 октября 2014 года № 92 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://transport.mid.gov.kz/ru/pages/polozhenie-o-komitete-3>
8. Лахижа М. Розвиток електронного урядування в республіці Болгарія / М. Лахижа // Публічне управління : теорія та практика : збірник наукових праць Асоціації докторів наук з державного управління. — Х. : Вид-во «ДокНаукДержУпр». — Випуск 1(13). — Січень, 2013. — С. 24–29.
9. Дом юстиции [Електронний ресурс]. — Режим доступа : http://psh.gov.ge/index.php?sec_id=1&lang_id=RUS
10. Про визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства економіки України: наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 23.12.2013 №1523 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: Інформаційно-аналітична база «Ліга-закон» станом на 15.02.2018р.
11. Європейська хартія місцевого самоврядування : Міжнародний документ від 15.10.1985 р. // Офіційний вісник України. — 2013. — № 39. — Ст. 1418.
12. Ковалевич І. П. Зарубіжний досвід залучення громадськості до формування та реалізації місцевої політики / І. П. Ковалевич // Теорія і практика державного управління. — 2009. — Вип. 2 (25). — С. 1–5.
13. Прозорість влади – умова належного урядування (аналіз та рекомендації) / за заг. ред. М. Демкової. — Київ, 2008. — 50 с.
14. Сківський І. О. Теорія і практика громадського контролю у публічному управлінні : адміністративно-правове дослідження [Текст] : монографія / І. О. Сківський. — Х. : НикаНова, 2013. — 428 с.
15. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 № 996// Офіційний вісник України. — 2010. - №84 (12.11.2010). - ст. 2945 (зі змінами)
16. Звіт про результати діяльності Укрморречінспекції з реалізації державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні у 2013 році [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://sismit.gov.ua/SharedFiles/Download.aspx?pageid=287&mid=956&fileid=365>

17. Консультації з громадськістю: Державна служба України з безпеки на транспорті: офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dsbt.gov.ua/storinka/konsultaciyi-z-gromadskisty>

References.

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), “Constitution of Ukraine”, Ofitsijnyj visnyk Ukrainy, vol. 72/1.
2. Bukhanevych, O.M. (2017), Administratyvni posluhy v Ukraini: zasady nadannia ta shliakhy vdoskonalennia [Administrative services in Ukraine: principles of provision and ways of improvement], Polihrafist, Khmel'nyts'kyj, Ukraine.
3. Zaval'na, Zh.V. and Il'nyts'ka, O.O. (2012), Administratyvni posluhy iak funktsiia orhaniv mistsevoho samovriaduvannia [Administrative services as a function of local self-government bodies], PoliHraf, Sumy, Ukraine.
4. Pet'ovka, V.V. (2014), Nadannia administratyvnykh posluh v Ukraini: teoriia i praktyka [Provision of administrative services in Ukraine: theory and practice], Lohos, Kyiv, Ukraine.
5. Tymoschuk, V.P. (2003), Administratyvna protsedura ta administratyvni posluhy : zarubizhnyj dosvid i propozyzii dlia Ukrainy [Administrative procedure and administrative services: foreign experience and proposals for Ukraine], Fakt, Kyiv, Ukraine.
6. President of the Republic of Kazakhstan (2014), Decree “On the reform of the system of public administration of the Republic of Kazakhstan”, available at: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31587233 (Accessed 15 Feb 2018).
7. Ministry for investment and development of the republic of Kazakhstan. Transport Committee (2014), “Regulations of Committee”, available at: <http://transport.mid.gov.kz/ru/pages/polozenie-o-komitete-3> (Accessed 15 Feb 2018).
8. Lakhyzha, M. (2013), “Development of e-government in the Republic of Bulgaria”, Publichne upravlinnia : teoriia ta praktyka : zbirnyk naukovykh prats' Asotsiatsii doktoriv nauk z derzhavnoho upravlinnia, vol. 1 (13), pp. 24-29.
9. Public Service Hall (2018), available at: http://psh.gov.ge/index.php?sec_id=1&lang_id=RUS (Accessed 15 Feb 2018).
10. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2013), Order “On the recognition of lost validity, some orders of the Ministry of Economy of Ukraine”, available at: <http://search.ligazakon.ua/> (Accessed 15 Feb 2018).
11. Council of Europe (2013), “European Charter of Local Self-Government”, Ofitsijnyj visnyk Ukrainy, vol. 39.
12. Kovalevych, I. P. (2009), “Foreign experience of involving the public in the formation and implementation of local policies”, Teoriia i praktyka derzhavnoho upravlinnia, vol. 2 (25), pp. 1-5.
13. Demkova, M. (2008), Prozorist' vlady – umova nalezhnoho uriaduvannia (analiz ta rekomendatsii) [Transparency of the authorities - condition of good governance (analysis and recommendations)], Kyiv, Ukraine.
14. Skvirs'kyj, I. O. (2013), Teoriia i praktyka hromads'koho kontroliu u publichnomu upravlinni: administratyvno-pravove doslidzhennia [The theory and practice of public control in public administration: administrative-legal research], NykaNova, Kharkiv, Ukraine.
15. Cabinet of Ministers of Ukraine (2010), Resolution “On ensuring public participation in the formation and implementation of state policy”, Ofitsijnyj visnyk Ukrainy, vol. 84 (12.11.2010).
16. State Inspection of Ukraine on safety at sea and river transport (2013), “Report on the results of activities on the implementation of the state policy of promoting the development of civil society in Ukraine”, available at: <http://sismit.gov.ua/SharedFiles/Download.aspx?pageid=287&mid=956&fileid=365> (Accessed 15 Feb 2018).
17. State Service of Ukraine for Transport Safety (2018), “Public consultations”, available at: <http://dsbt.gov.ua/storinka/konsultaciyi-z-gromadskisty> (Accessed 15 Feb 2018).

Стаття надійшла до редакції 16.02.2018 р